

Budapest.

17. szám.

1895. április 27.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona s

A HAZAI TANÍTÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

XXX. ÉVFOLYAM.

FELELŐS SZERKESZTŐ

Kónesek Lajos.

KIADÓ:

„MINERVA“-nyomda.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a **szerkesztőhöz** (lakik: Budapest, II. ker., Batthyány-utca 37. szám) intézendők.

Tagsági díjak **Cservenka Ferencz**, egyes. pénztárhoz, (lakik: Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 27. szám) küldendők.

Az egyesületi tagok részéről érkező reklamációkat és egyéb tudakozásokat **Hajós Mihály** titkár (Budapest, I., Attila-utcai el. iskola) intézi el.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: „Minerva“ **kő- és könyvnyomda-intézethez** (Budapest, V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1895

„MINERVA“ **kő- és könyvnyomda-intézet** nyomása.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **KONCSEK LAJOS.**

Laptulajdonos: A „Népnevelők Budapesti Egyesülete.”	Kiadó: „MINERVA“-nyomda, V., Sas-utca 29.
Megjelenik e lap minden szombaton. Előfizetési ára: Egész évre 4 ft Fél évre. 2 " Negyed évre 1 " Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számítatnak. — Kéziratok nem küldetnek vissza. —	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: Budapest, II., Batthyány-utca 37. sz., előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: „MINERVA“ kö- és könyvnyomda-intézethez: (V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.

TARTALOM: A tanfelügyelet reformjához (Folyt.) Molinári. — Nehány szó a palatábla használatá ellen. Fuit. — Egyesületi élet. Czike Imre. — Az 1848. tanügyi kongresszusról. (Vége.) Kapi Rezső. — Könyvismertetés. Velösy Lipót. — Kimutatás. Kurz Sámuel. — Iradalom. — Vegyesek. — Szerk. üzenetek.

A tanfelügyelet reformjához.

Ujabb időben sok panasz hangzott föl azért, hogy a tanfelügyelők egyuttal adminisztrátorok is, és hogy e miatt tulajdonképeni feladatuknak nem élhetnek: „nem lakhatnak szekeren.“ (Az a panasz, hogy a tanfelügyelet nem szakemberekre bízatik, hál'istennek, tárgytalanná vált.)

Engedelmet kérek, de az, hogy az adminisztráció volt volna a tulajdonképeni tanfelügyelet akadálya, nem áll.

A tanfelügyelőnek okvetlenül adminisztrátornak is kell lennie. Kezdetleges államokban, absolutikus kormányrendszer alatt — megengedem — hogy az adminisztráció felesleges. Ilyen államokban elegendő a szóbeli parancs, punctum. Kifejlett alkotmányos életet élő államokban azonban nem így van, itt az adminisztráció nélkülözhetetlen.

Nézzük csak a tanügyet!

A tanítóknak az országos tanítói nyugdíj-intézetbe leendő felvétele, nyugdíjaztatása, a nyugdíjviszonyok nyilvántartása, a tanítói fizetések kiszolgáltatása, ennek ellenőrzése, a hátralékok behajtása, a tanítói állomások betöltése körüli eljárások, az iskolai mulasztások ellenőrzése, az iskolai vagyonok számbavétele, az iskolai számadások fölülbizárlása, ellenőrzése stb. stb. mind oly dolgok, melyek eléggé meggyőzhetnek arról, hogy az adminisztráció éppen nem felesleges, hanem igenis elkerülhetlenül szükséges Megengedem, sőt kívánatos is, hogy az e dolgok felett való felügyeletnél a „helyszini“ tárgyalások és ellenőrzések is szükségesek, de a helyszini ellenőrzését ezekre nézve kizárólagosan kimondani absurdum volna. kivitele pedig teljesen lehetetlenség.

Ezen dolgok feletti felügyeletet — s akár a statisztikát is — a tanfelügyelők kezéből elvenni annyit jelentene, mint a tanfelügyelőket lehetetlenné tenni a felügyeletben. A mint a tanítóra nézve feltétlenül

fontos, hogy tanítványainak egyéniségét a legkimerítőbben megismerje, ép úgy szükséges, hogy a tanfelügyelő is megismerje a felügyeletére bízott iskolák „énjeit.“ Mert csak így alkothat magának valódi képet és csak akkor képes helyes felügyeletet gyakorolni és a szükséghez képest intézkedni.

A tanfelügyelő egyazon időben több helyen jelen nem lehet. Sok esetben pedig oda kell kirándulnia, hol egyéb és illet e rendes körülmények közt éppen nem kellene megjelenie. A községi előljáróság, esetleg a szolgabíró v. maga az iskolai hatóság, vagy a tanító jelentést tesz a tanfelügyelőhöz, hogy baj van. A tanfelügyelő a jelentés beérkezése alkalmával esetleg más községben van. A jelentésben foglalt ügy pedig halasztást nem tűr. Az otthon maradt segédje vagy tollnoka azonban értesíti a tanfelügyelőt, a ki a vett értesítés szerint vagy maga megy el az illető ügyes-bajos községbe, vagy az otthoniak közül valamelyikét kirendeli. Mindezekhez pedig szükséges egy kis adminisztráció.

A községben levő állami iskola pl. segélyt kap. Erről a miniszter értesíti tanfelügyelőjét „további eljárásra“ való felhívó rendelettel. Miben áll a további eljárás? Abból, hogy a tanfelügyelő az illető iskola gondnokságát értesítse, „miszerint a szabályszerűen kiállított s bélyegtelen nyugtát hozzá láttamozás végett terjeszse be.“ Ez megtörténik. A tanfelügyelő a láttamozott nyugtát kiadja. Kérdem én már most, lehet-e ezt „a további eljárást“, azaz hogy ezélszerű-e ezt „kiszállva“ fogyanatosítani? Mikor a levélváltással könnyebben érünk czélt. De nemcsak! Hanem érdemes-e pl. tanszersegélyek engedélyezése alkalmával minduntalan kiszaladni a hely színére? De nem is lehet Itt egy iskoláról van szó, tessék elképzelni 10 ilyen iskolát egyszerre.

Z. tanító panaszkodik, hogy az iskolai gondnok nem adja ki fizetését. Y. tanító pedig az országos tan. nyugdíjintézetbe óhajtja magát fölvetetni, az eljárásra nézve utasítást kér. Hát már most a tanfelügyelő szaladjon ki és intézze el a dolgot személyesen? Lehetséges-e, ezélszerű-e ez? Ugye-e, hogy nem? Igénybe kell venni a levélváltást. A beérkezett leveleket, a kiadott ügydarabokat, az engedélyezett segélyeket a kiutalványozott segélyeket, az elszámoltakat . . . mind nyilvántartásba kell venni. Ehhez pedig szükséges toll, tinta papiros . . . és ime, kész az adminisztráció, melyet elkerülni lehetetlen.

A ki csak némileg ismeri a tanfelügyelők teendőit és a ki némileg megismerkedett azon összefüggéssel, mely az iskola tanítási és adminisztratív ügyei között van és melyet — ha nem volna — teremteni kellene, az be fogja látni, hogy a tanfelügyeletet 2 részre elosztani lehetetlen. Körülbelül olyan szoros összefüggés van adminisztráció és tanítási felügyelet között, mint a nevelés és tanítás közt. Elméletileg elválasztva elképzelhetjük magunknak külön az egyiket és külön a másikat, de gyakorlatban együtt járnak karonfogva.

Megtanulhatjuk külön az egyiket és külön a másikat, de végrehajtani csak együttesen lehet mindakettőt, ha azt akarjuk, hogy végrehajtásunk eredményre vezessen.

Szoktuk mondani, hogy az adminisztráció sok. Pediglen ez nem áll. Az adminisztráció éppen elég; mert hiszen hozzáértő, lelkes tanfelügyelő adminisztrative csak éppen annyi dolgot csinál magának, a mennyi okvetlen szükséges és a mennyit adott körülményeihez képest csinálnia

kell. Nem az adminisztráció a sok, hanem a személyzet kevés. Ezen kell segíteni első sorban!

Sokan azt mondják a járási tanfelügyelet kreálásával. Erre nézve válaszom ez: nem helyes.

Molinári.

(Vége következik.)

Néhány szó a palatábla használata ellen.

Számtalanszor hallani azon kollégáktól, kik az első osztályban tanítanak, ama panaszt, hogy mennyi fáradsággal és mérgeledéssel jár az átmenet a palatábláról az irkába való iratásra. Magam is már néhány év óta tanítok az első osztályban és bő részem volt a fentemlített tapasztalatok szerzésében.

Mennyi kellemetlenséget okoz már az a dolog is, hogy a tanulók a téntával írott és rosszul sikerült betűt ép úgy akarják letörölni, mint a palavesszővel írottat! Hiába való sokáig minden figyelmeztetés; már benne van, ügyszólván, a gyermek vérében, hogy az ujját megnedvesítse és az irkába írt betűt is letörölni próbálja. A vége pedig az, hogy az irka tele lesz foltokkal vagy — folytonossági hiányokkal.

Ez a körülmény indította iskolánkban az első osztályokban működő kartársakat, köztük csekélységemet arra, hogy mindjárt a folyó tanév elején teljesen mellőztük a palatáblát és palavesszőt és azonnal irkába kezdtünk iratni — természetesen csak írónnal.

De vizsgáljuk meg közelebbről azokat az okokat, melyek a palatábla és palavessző használatára vezetnek, és pedig paedagogiai és egészségügyi szempontból. Csak melleleg említem, hogy a palatáblát körülbelül csak 30 év óta használják.

Paedagogiai szempontból kárhozzátandó a palatábla és vessző, mert:

I. A gyermekeket felületességre szoktatja. Igaz ugyan, hogy folytonosan figyelmeztetjük a tanulót, hogy lassan és figyelmesen írjon. De az a tudat, hogy az esetleg — akár hanyagságból, akár véletlenül — rosszul sikerült betűt milyen könnyen lehet eltüntetni: mégis csak arra szoktatja a tanulót, hogy kevesebb figyelemmel írjon.

Ez pedig nem történik meg, ha azonnal irkába iratunk, különösen akkor, ha szigorúan megtiltjuk a törölő gummi használatát, mert a tanuló nem is tudja, hogy egy betű alakját eltüntetni lehet, tehát azonnal helyesen és szépen igyekszik írni, azaz megszokja a pontosságot.

II. A palavessző használata által a gyermek keze nehézkessé lesz és így későbbben a tollat is nyomni fogja; tehát sokáig tart, míg szép, tetszetős betű-alakokat képes létrehozni. A középkezesű 2. számú írón nyoma már csekély nyomás mellett is meglátszik — nem kell jobban megnyomni, mint a hogy a tollnál kívánjuk — és így sokkal könnyebb az átmenet az íróról a tollra, mint a palavesszőről a tollra.

Véleményem szerint azonban legfontosabbak azok az okok, melyek egészségügyi szempontból ellene szólnak a palatábla használatának.

I. Minden szemorvos bebizonyíthatja, hogy fekete alapra írni szürkés színű palavesszővel milyen káros a szemre nézve.

De ez még hagyján, ha csakugyan mindvégig fekete maradna a palatábla! Nézzük meg azonban 2—3 hét múlva, hol van a szép fekete

szín és az élénk piros vonalzás? A vonalak félig vagy teljesen letöröltek, a tábla a folytonos törülgetés miatt hamvasszürke színt nyer, úgy hogy akkor a tanuló tulajdonképpen szürke alapszürkével ír!

Hozzájárul még az is, hogy a szemet nagyon megerőltetnie kell, hogy a félig letörölt vonalzás helyét megtalálja, nehogy a betűalakot a vonalon túl vagy alul húzza; mert különben — kikap. — Milyen megerőltetése ez a szemnek borus időben vagy különösen téli napokon! Ez a hátrány megszűnik, ha azonnal fehér alapszürkével íratunk

II. Az által, hogy a tanuló a palavesszővel a palatáblára karczol (mert írásnak nem nevezhető), részint a vesszőről, részint a tábláról leválnak egyes porszemek, melyeket a tanuló egészen önkéntelenül belehel.

Hogy az a tüdőre nem egészséges, azt bebizonyítanom talán fölösleges. Az év elején, (ha szigorúan követeljük) talán megvan minden tanulónak a maga törülő szivacska, de néhány hét múlva már a zseb-kendőjével, kabátjának ujjával, vagy, a mi épen nem ritkaság, a kezükkel törölik le palatáblaikat, tehát ezt a piszkot és port egyenesen a szájukba viszik.

Ezek volnának az okok, melyek a palatábla és vessző használata ellen szólnak. Csak röviden emlitem még osztályomban tett tapasztalataimat.

1. Osztályom 43 tanulója közt az idén egy sincs, a kinek tisztán olvasható vagy tetszetős írása ne lenne

2. Az átmenet a téntával való íratásra a legcsekélyebb fáradság nélkül ment.

Végül még említést akarok tenni két olyan kifogásról, melyek az írka és írón azonnali használata ellen felhozhatók lennének; t. i. hogy a sok írónhegyezés újabb megterhelhetése a tanítónak és különösen, hogy a szegényebb szülőkre nézve nagyon költséges.

A mi a fáradságot illeti, biztosíthatom t. kollegáimat arról, hogy sokkal több fáradságom volt, mikor még palatáblára íratam, mint az idén.

Ha mi jogosan követelhetjük azt, hogy minden tanuló jól kihegyezett palavesszővel jelenjen meg az iskolában, ép oly jogosan követelhetjük azt a czeruzára nézve is. A palavessző hegye nemcsak gyorsabban tompul, mint az íróné, de már csekély nyomás mellett letöredezik. Különben is ha szükséges, szivesebben hegyezek 3—4 írón, mint 1 palavesszőt. Mindamellelt nem tagadom, volt eset, hogy az egyik vagy a másik nebuló írónja nem volt kihegyezve vagy pedíg írasközben letört. Azon úgy segítetttem, hogy a fiókomban 8—10 jól meghegyezett írón tartogattam; ezeket esetleg kiosztottam és az óra végével ismét beszédtem. Így elejét vettem annak, hogy tanítás közben fennakadás legyen

A mi a költséges voltát illeti, arra nézve tegyünk egy kis számvetést. Egy jóra való, közép nagyságu palatábla ára 15—20 kr., palavessző ad minimum 6—8 drb kell, tehát átlagos költség mondjuk 20 kr. Vegyünk azon 15 drb 1 kros írkat és 5 drb 1 kros írón — és ugyanannyi a költség. Azt hiszem, jó sokáig eltart ez a készlet. Mert nem szükséges, hogy drága írkat és Hardtmuth-féle 5—6 kros írónokat

szereztesünk be. Osztályomban leginkább a magyar iróngyár által készített 2. számú, fehér fába foglalt 1 kros írónokat használtattam és mondhatom — beváltak. Ha olyan szegények volnának a szülők, hogy ezt a csekély költséget sem tudnák fődözni, forduljunk az iskolaszékekhez. Biztos vagyok benne, egyetlen egy iskolaszék sem vonakodik majd egy-egy osztályra 2—3 frtot áldozni.

Ezeket akartam a palatáblára való iratás ellen mondani. Nagyon szívesen venném, ha egyik-másik kartársam hozzászólana. **Fuit.**

EGYESÜLETI ÉLET.

A „Budapesti (budai) Tanítóegylet“ f. évi április hó 18-án tartotta rendes tavaszi közgyűlését, a II. ker., török-utcai iskolában.

Az igazság okéért azt is közbe kell szúrnom, hogy nagy érdeklődés mellett tartotta közgyűlését. Egyébként annál, az erőtől duzzadó egyletnél megszoktuk már azt, hogy megnyilatkozásakor — hogy közhasználatban élő kifejezéssel szóljak — mindég beszéltet magáról. Nos arra, hogy ismét beszéltessen, derekasan rászolgált ezuttal is.

Szó, ami szó, az a testületi szellem, az a pezsgő lüktető élet, mely ez egyesületben a kartársi szeretetet, az eredményes munkásságot megteremtette és fenntartja, irigylésre méltó erőnye, büszkesége ennek az egyletnek. És méltán lehet büszkesége, különösen akkor, amidőn mindenhol pártolatlanságról, közönyről, pangásról beszélnek.

Hogy honnan az a testületi szellem, az a pezsgő lüktető élet?! Nohát annak a tényezőit mind elősorolni bizony bajos dolog volna. Megtaláljuk azt a legaprólékosabb nyilvánulásában az egyesületnek épügy, mint ama dolgokban is, melyekben egész erkölcsi súlyával érvényesíti magát.

Azt mondta az egyesület egyik veterán tagja, hogy ez az egyesület a budaiak szívéből nőtt ki, ebben van a szellem, ebben az erő, ez szüli a haladást, ez aczélozza a tetterőt! Az a negyed század, mely mögötte van, mely elvezetett bennünket egy újabb negyed század meggyéjéhez, s mely megedzett bennünket a becsületes munkában, arra a tapasztalatra és érzésre vezet bennünket, hogy ezt az egyesületet, ha még nem volna meg, létesíteni kellene . . . ez is a testületi szellem megnyilatkozása!

De hogy visszatérjek a beszéltetés ügyére, melyről azt mondtam, hogy derekasan rá szolgált az egylet, hát a legfőbbeket sorjába rakom.

Először is, az egyesület új feje, Farkas József elnök mutatkozott be. Mondott egy formás beköszöntő beszédet, tele szerénységgel, amikor magáról — és őszinte lelkesedéssel, mikor az egyesületről beszélt.

Amikor azután a jövőre beszélt s bele melegedett a tennivalók s a megoldásra váró feladatok felsorolásába, megéreződött beszédén a szeretet ragaszkodása, meg a komoly, munkája fontosságának magaslatán álló férfias felfogás, az érett megfontolás. Valóban mesterien beszélt, amikor a tisztikarról szólva, fogadást tesz, hogy „mi elődeink nemes példáját követve, nyomról-nyomra azon uton iparkodunk haladni, melyet számunkra a tapasztalt okos, önzetlen gondolkozású idős mesterek törtek s fő törekvésünk, szent gondolatunk mindég az lesz, a mi elődeinké:

tettre munkásságra buzdítani a munkaerőt, ápolni és megszilárdítani a kartársi tiszta szeretetet, hiven szolgálni a közokt. ügyét, hogy egymást oktattva és művelve, szerzett ismereteink közlése által, a reánk bízott tanuló ifjuság erkölcsi nevelését és kiképzését minél hatásosabban végezhessük“.

De halljuk magát a szép megnyitót, egész terjedelmében:

„Mélyen tisztelt Közgyűlés! Nem minden elfogódás nélkül foglalom el az elnöki széket, sőt lelkemet bizonyos aggodalom tölti el annak meggondolása, vajjon e fényes múltú egyesület vezetésében el fogom-e találni a helyes utat, hogy az egyesületet régi jó hírnevéhez méltóan ne csak föntartsam, hanem azt odaadó és céltudatos munkálkozás által emeljem, fejleszsem?!

Ha csak egy rövid visszapillantást vetek a múltba, lelki szemeim elé állanak az egyesület eddigi elnökei; annak egyik alapvető úttörő munkása, Stauffer Adolf, ki sokoldalú ismeretei, lankadatlan sáfárkodása által nemcsak kartársai között volt kimagasló alak, de felentesebb és hatásai részéről is a legelső kitüntetésekkel halmoztatott el.

Itt üdvözölhetem körünkben egyesületünk leghivebb apostolát, legmunkásabb tagját, igazi díszét: Trájtler Károly tiszteletbeli tagot, kiről mindnyájan tudjuk hogy második forrón szeretett, dédelgetett családja, szemefénye, mindene a „Budapesti (budai) Tanítóegylet“, melynek 10 éven át volt elnöke, valóságos gondos édes atyja s kinek elnökösködése alatt Egyesületünk a szó szoros értelmében fénykorát élte.

Itt üdvözölhetem Egyesületünk két legutóbbi érdemes elnökét: Almásy Jánost, ki szakképzettsége, határt nem ismerő szorgalma által egyesületi életünkbe, nemes, jó példaadással elismerést és kitüntetést nyert szakdolgozataival, fokozta a munkásságot, — továbbá közvetlen elődömet Somlyay Józsefet, ki mint író, szónok, lapszerkesztő, emberi erőt meghaladó, sokoldalú és szétágazó tevékenységével oly fényes nevet vivott ki magának, melylyel kevés tanító dicsekedhetik. Ily kitünőségek után jogos aggodással veszem át az eddig magasán lobogtatott zászlót!

De e nagyfontosságú tisztség elfogadásakor egyéb körülmények is nyomasztó hatást gyakorolnak lelkemre.

Az utolsó időkben mindannyian tapasztalhattuk hogy egyesületünkben alig-alig volt élet, hogy reá egy láthatatlan démon ólomsúlyként nehezedett, mely megölte a munkakedvet s fokozta a fel-feltünedező közönyt. Közgyűléseinket gyéren látogatták, vitatételes előadások, — melyeknek életbeléptetésétől annyi üdvöset vártunk, — néha, nagy ritkán tartattak; pályázataink meddőek voltak; és sajnos, tagtársaink jó része egyesületünket csak temetkezési egyletnek tekintette.

Hogy mi okozta e pangást? nem tudom, csak sejtem!

Lehet, hogy az éveken át huzódott fizetés-javitási ügy mesterséges és rosszakaratú huza-vonája ölte ki belőlünk a munkakedvet. — lehet, hogy a tisztességes megélhetéshez szükséges mellékkereseti források kiaknázása tartja vissza a komoly, nemes együttes működéstől a tagokat, — de lehet, és ez legvalószínű, hogy az erők szétforgácsolása a legnagyobb ok, mely egyesületi életünk újabb felpezsdülése elé akadályt gördít. A sokféle egyesületek, társas körök, politikai klubok, casinók mind-mind igénybe veszik a tanítók közreműködését s tőlünk nemcsak erkölcsi támogatást várnak, de anyagi áldozatokat is követelnek.

A napjainkban gombamódra felszaporodó különféle egyesületek között, — melyek szellemi és anyagi erőnket szípolozzák — tisztes helyet foglal el az alakuló félben lévő „Tanítói Casinó“, melynek létjogosultságát a közelmúltban nálamnál avatottabb egyének tökéletesen kifejtették.

Miután azonban olyanféle törekvés iránt is merültek fel hangok, melyek a bpesti tanítói egyesületeknek s így a „Bpesti (budai) Tanítóegyletnek“ is a „Tanítói Casinó“-ba való beolvasztását czélozták, azt hiszem, a m. t. Közgyűlés helyeslésével találkozom, midőn már eleve a leghatározottabban kijelentem, hogy a beolvasztá-t czélzó esetleges kísérletet, bármely helyről érkezék is az, ünnepélyesen visszautasítunk s egyesületünknek erkölcsi fejlesztése s tekintélyének emelése mellett továbbra is oda fogjuk irányítani törekvéseinket, hogy elődeink, — valamint veterán tagtársaink által létesített alaptökénket, melyet a fiatalabb nemzedék nemes buzgalma és hangyaszorgalma immár haterőre fitra e.elt, továbbra is kezelje és gyarapítsa. A „Bpesti (budai) Tanítóegylet“ legutóbbi tisztújító közgyűlése alkalmával az egész isztikart a fiatalság köréből választotta s így az egyleti ügyek vezetését reánk, fiatal erőkre bízta.

Ez a körülmény, ez a megtiszteltetés némi büszkeséggel tölti el sziveinket, de egyről a magam s tiszt-társaim nevében biztosíthatom a m. t. Közgyűlést. Arról t. i., hogy önhittséget e kiváló kitüntetés nem csepegtetett sziveinkbe.

Mi elődeink nemes példáját követve, nyomról-nyomra azon az úton iparkodunk haladni, melyet számunkra a tapasztalt, okos, önzetlen gondolkodású, idős mesterek törtek, s főtörekvésünk, szent gondolatunk mindig az lesz, ami elődeinkké: tette, munkásságra buzdítani a szunyadozó munkaerőt, ápolni és megszilárdítani a kartársi tiszta szeretetet, — híven szolgálni a közoktatásügyet, hogy egymást oktattva és művelve, szerzett ismereteink közlése által a reánk bízott tanulóifjúság erkölcsi nevelését és kiképzését minél hatásosabban végezhessek s ezáltal magasztos hivatásunknak — édes hazánk boldogítására — minél jobban megfelelhessünk.

Ehhez azonban vállvetett, közös, együttes munkálkodás szükséges s midőn erre az egyesület minden egyes tagját felkérem működésünkre a jó Isten áldását esedezve, a mai közgyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

A közgyűlés köv. tárgya: Dorogszághy Dénesné könyvismertetése volt.

Nagy várakozással volt a közgyűlés a tárgysorozat eme pontjával szemben. Nemcsak a munka, hanem maga az előadó személye is érdeklődés tárgyát képezte.

D.-né e téren nem szorult bemutatásra. A „Népnev. Lapja“ olvasói többször is formálhattak már meggyőződést arról, hogy nem egy diletans, de egy komoly, számot tevő paedagógiai írónővel van dolgunk. Még inkább meggyőzött ebbeli véleményünkben mai felolvasása alkalmával, midőn másrészt sokoldalúságáról tett tanúbizonyosságot.

Higgadt, tárgyilagos kritikával mondott ítéletet Dr. Schwartzler Ottó „Psychiatriai jegyzetek“ című műve felett. Nagy előkészültségre valló tudással ösmertette e munkát, különösen azt a ré-

szét, mely miránk tanítókra nézve becses anyagul szolgálhat. Az érdekes ismertetés különben lapunkban meg fog jelenni.

Dorogsághné valósággal érdemes munkát végzett s anyagát oly ügyesen dolgozta fel, hogy mindnyájan tiszta fogalmat merítettünk ismereteiből. A mindvégig érdekes és tanulságos felolvasásért D-nét erősen megéljenezték. Mi is szívesen üdvözöljük őt e téren s kívánjuk, hogy még többször nyíljen alkalma tudásával bennünket megörvendtetni.

A közgyűlés harmadik, de egyszersmind egyik legfontosabb tárgya volt Sch w e t z Vilmos kir. s. tanfelügyelő értekezése az iskolai krónikákról. Az 1000 éves fejlődés tanulságai világító fáklyái lehetnének a jövő 1000-nek, mondja az érdemes szerző. S valóban a fejlődés története nagy fontosságú s a jövőre nézve megbecsülhetetlen hasznú lehetne. A haladás hatását érezzük, eredményeiben látjuk, de a részleteket, melyek a haladás fázisait bevilágítanak, s melyek a mai állapotokat születtek, nem ismerjük. Nem ismerjük az iskolák történetét. Ezeket megismertetni, a homályból napfényre hozni, s ezáltal a jövő fejlődésre nézve megbecsülhetetlen anyagot szolgáltatni, volna feladata az iskolai krónikáknak. Ezt az eszmét fejtegeti az előadó s tárgyalja azokat a módokat, melyek az eszme megvalósítását célozzák. Azt mondja a szerző, hogy a krónika legyen az iskolai élet tükré, ölelje az fel ne csak a külső és belső világát, de foglalkozzék annak haladásával, fejlődésével is. A krónika megírásánál e három tényező köré csoportosítja az anyagot: a hely, a tanuló és a tanító s mindenik csoportot jellegzetesen élesen kidomborítja. Így jelzi a krónikák hatását a jövőre nézve üdvös hatásúnak. Végül javaslatot terjeszt a közgyűlés elé, mely szerint ajánlja: Mondja ki a közgyűlés, hogy a krónikák vezetését szükségesnek tartja s utasítja ehhez képest a választmányt, hogy az iskolai fennhatóságokhoz indokolt előterjesztést tegyen. A közgyűlés e javaslatot egyhangulag elfogadta s annak értelme szerint jár el. Egyszersmind előadónak köszönetet mondott.

Az eszme valóban nagy fontossága megköveteli a vele való komoly foglalkozást, és érdekességénél s tanulságos voltánál fogva, bizonyára nem lesz szerző felhívása pusztában elhangzott szó. Az 1000 éves kiállításon helyet talál a tanügy is s bizonyára méltó helyet foglalna ott el, ha létesül természetesen, az iskolák krónikája.

Lám, csakugyan nem zörög a haraszt hiába, a „Bpesti (budai) tanítóegylet“ valóban beszéltet most is magáról, mert mindig voltak s lesznek olyan nagyjai, olyan büszkeségei, a kik tehetségeik javát az egylet oltárára hordják s maguk a névtelenségbe süllyednek, csak az egyesület zászlója lobogjon magasan s hirdesse a haladást.

A pénztáros jelentéséből különben azt is meg tudjuk, hogy az egyesületnek 6000 forint meghaladó vagyona van.

Czike Imre.

Az 1848-iki tanügyi kongresszusról.

A nevelésügyi miniszterhez benyújtott kongresszusi határozatok az elemi iskolákra és az elemi tanítókra nézve s következő javaslatokat foglalták magukban:

1. A népiskolai tanítók állami hivatalnokok legyenek.

2. Elismervén a népiskolai tanítók, hogy olyan egyének is talál-
tatnak közöttük, kik az újabban kifejlődött nevelés- és oktatástani mód-
szerekben gyengék: forrón óhajtják, hogy a miniszterium minél előbb
ál ítson fel elegendő számban népiskolai tanítóképezdéket, addig is pedig,
a míg ilyeneket fel nem állíthat, segítsen a bajon oly módon, hogy
küldjön szét az ország kerületeibe ismert ügyességű tanítóképzőket,
hogy azok a néptanítókkal a legszükségesebb ismereteket közöljék. A
míg elegendő tanítóképző-intézet nem lesz, a tanítói hivatalokat pályázat
útján kell betölteni.

3. A népiskolai tanítóhivatal, mihelyt a körülmények megengedik,
különytessék el más, vele sok helytt kapcsolatban levő foglalatosságoktól,
minők a jegyzőség, harangozóság, egyházfűség, éneklőség és szabadít-
tassék fel a tanító az imitt-amott reáruházott egyházi funkciók teljesi-
tése és minden, az egyházzal szemben reá háramló alárendeltség alól.

4. A tanítói hivatal állandó legyen.

5. Az országos tanítóképző-intézetekben nevelt népiskolai tanítókat
a nép válaszsza s a miniszterium erősítse meg.

6. A miniszterium a vallásfelekezetre való tekintet nélkül álla-
pítsa meg az ország összes népiskoláira nézve kötelező tantervet és
tanítási rendszert és ezek megállapításánál vegye figyelembe ama dolgo-
zatokat, a melyek e tárgyban többektől nyilvánosan is közzététettek.
A tantervnek és a tanítási rendszernek folytonos tökéletesítése végett
évenként érintkezzék a miniszter a szakértők gyűlekezeteivel.

7. A népi-kolai tantárgyak közül a vallástan tanítása hetenként
meghatározandó órákban, az illető lelkeszek köteleességévé teendő.

8. Minden népiskolai tanító mellé államköltségen képzett segéd-
tanító alkalmaztassék, ha a népiskola növendékeinek a száma a hatvanat
meghaladja.

9. A fiú- és a leánygyermek a népiskolában egymástól elkülö-
nítessenek. A szűlők gyermekeik iskoláztatására törvény által kötelez-
tessenek.

10. A népiskolák, valamint a tanítói lakások a czélnak megfelelő
épületekben legyenek elhelyezve. A tantermeket a szűkséges taneszkö-
zökkel el kell látni.

11. A népiskola-tanítók illő pénzbeli fizetéséről gondoskodjék az
állam, úgy hogy a tanítóknak fizetésük miatt a szűlőkkel ne kelljen
érintkezniök. Addig is pedig, amíg a tanítók állami fizetése rendszere-
síthető lenne, gondoskodjék a miniszterium arról hogy a néptanítók
pontosan megkapják jelenlegi csekély illetőségüket, a melyből több
helyütt az új törvények életbeléptetése következtében a közmunkailleté-
kek úgy is elmaradtak.

12. A hivatalában elaggott vagy saját hibája nélkül a tanítói hi-
vatal betöltésére alkalmatlanná vált néptanító, miként az állami hiva-
talmokok, nyugdíjban részesíttessék; ilyenképen részesűljön a tanító
özvegye és árvája is nyugdíjilletékben.

13. A népiskola és a néptanító elsőfokú kormányzó felügye-
lősége a helybeli közönségből a nép által bizonyos évekre választott
s a miniszterium által megerősített iskolatanács; másodfokú kor-
mányzó felügyelője az illető tanítói testületek által választandó s a mi-
niszterium által megerősítendő tankerületi népiskola-igazgató, a népiskola

és a néptanító felsőfokú kormányzó felügyelősége pedig a miniszteri tanács legyen.

14. A néptanító és a népiskola elsőfokú fegyelmi (törvényszéki) felügyelője a helybeli közönségből a nép által választott s a miniszterium által megerősített iskolatanács, a második fokú fegyelmi (törvényszéki) felügyelője az illető tanító-testület által választandó s a miniszterium által megerősítendő tankerületi iskola-igazgató, a harmadik fokú pedig a miniszteri tanács legyen.

15. A hivataluktól igazságtalanul megfosztott népiskolatanítók, ha a tanítói hivatalhoz maig is ragaszkodnak és e téren tovább is szolgálni óhajtanak, helyeztessenek állásaikba vissza vagy alkalmaztassanak más, lehetőségükhöz mért illő állásokra."

A fentebb előadottakból tehát látjuk, hogy Péterfy Sándor könyvecskéje olyan dolgokat tartalmaz, melyek eddig úgyszólván teljesen ismeretlenek voltak, vagy ha tudtak is azokról, úgy nagyon kevés azoknak a száma. Péterfy Sándor ezen könyvecskéjével szolgálatot akart tenni a „II. Országos és Egyetemes Tanügyi Kongresszus Előkészítő Bizottságának“ s legjobb tudomásom szerint ebbeli szándéka czélt is ért. De kívánatos volna, hogy ezen könyvecskével minél szélesebb körben megismerkednék a hazai tanítóság, hogy lássa abból, minő elvekért és minő eszközökkel harczoltak elődeink egy félszázaddal ezelőtt a kultúráért, hogy megtanulhassák abból, hogy minő feladat vár reánk, ha csak azokat az eszméket akarjuk is megvalósítani, melyek az első egyetemes és közös magyar tanítógyűlésen felmerültek.

Ajánlom e nagybecsű könyvecskét a kongresszus tagjainak és a magyar tanítóság szives figyelmébe.

Közli: **Kapi Rezső.**

(Vége.)

KÖNYVISMERTETÉS.

Magyar nyelvgyakorló. Különös tekintettel a helyes beszéd, helyesírás és fogalmazás elsajátítására. Irta: Almásy János. — I. rész ára 18 kr., II. r. 24 kr., — III. r. 24 kr., IV. r. 44 kr. — Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai kiadása 1894.)

Örökös a panasz, hogy nyelvtanításunk nem az, aminek tulajdonképpen lennie kellene. S méltán, mert mi a szó szoros értelmében nyelvtant vagy még jobban mondva: nyelvtani szabályokat adunk a gyermeknek nyelv helyett. Mielőtt helyesen beszélni tudna, már meg kell tanulnia a nyelv grammatikáját! De hát ennek nem mi vagyunk az okai, hanem — és ezt bátran merem állítani — egyes-egyedül a kézi könyvek. Ezek szerint kell haladnunk, különben mindenki állíthatna fel magának módszert, mely eljárás még annyi eredményre sem vezetne, mint a jelenlegi könyvek nyomán való haladás.

Hibáztatjuk a könyveket és mégis gomba-módra jelennek meg a könyvpiacra a különféle nyelvtani kézikönyvek. Mindegyik író azt gondolja, hogy ő oldotta meg legjobban a kérdést, mégis mindegyik csalatkozik, mert nyelv tant nyújt az egyik éppen úgy, mint a másik, csak hogy más-más formában. Egytől-egyig mind szem elől téveszti azt a nagyon is megszívlelendő mondást, hogy: „Nyelvében él a nemzet!“ S hol érvényesíthető ez, ha nem a nyelvtani kézikönyvek útján?!

Nyelvtanításunk Szaharájában valóságos oázisként tűnik fel előttem

az a négy kis kötet, melyeket megismertetendő vagyok. Sajnálom, hogy e helyütt ezt csak röviden tehetem, mert a mily élvezettel olvastam át azokat, ép oly élvezettel tudnám az első laptól az utolsóig lemásolni, hogy tövéről-hegyére megismerjek azok, akiknek még eddig nem került kezükbe a mű. Hiszen már maga a czim elárulja, hogy mi lebegett a szerző szemei előtt, mikor műve megírásához fogott. Nem nyelvtant akar az iskolának nyújtani, hanem szép nyelvünknek tárházából azt és annyit, amennyit minden elemi iskolás tanulóknak tudnia kell.

E könyvek abban különböznek az eddig megjelent nyelvtani könyvektől, hogy más rendszer szerint és más szellemben vannak írva. Fő jellemvonásuk a praktikus nyelvtanítás, amennyiben azok révén a gyermek megtanul 1. logikusan gondolkodni, 2. helyesen, folyékonyan, szabatosan és magyarosan beszélni, 3. helyesen írni és 4. jól fogalmazni.

A grammatizáló rendszertől eltérően, a nyelvtanítást kinos jellegéből kivetkőztetik, a lélek teremtő erejét fejlesztik és fokozzák, egyáltalában új életet keltenek a nyelvtanítás terén. Az általuk elérendő cél: a) a szóanyag gyarapítása, a gondolkodó és beszélő tehetség fokozása, a nyelvérzék fejlesztése és idővel a nyelvtudat biztosítása s így az önálló fogalmazás elsajátítása; b) az emlékező tehetség gyakorlása; c) a képzelő tehetség foglalkoztatása; d) az ítéző és absztraháló tehetség erősítése; e) a nyelv szépsége iránt való izlésnek fejlesztése és nemesítése; f) a nemzeti érzület és hazafias szellem ébresztése és ápolása; g) a magyaros gondolkodás és beszéd elsajátítása; végre h) az ethikai és morális érzület fokozása.

Szerző az anyag összeállításánál a miniszteri tanterv álláspontjára helyezkedve, koncentrikus körökben halad osztályról-osztályra oly módon, hogy a nyelvtanítás túlterhelést nem idéz elő. A gyermekeket érdeklő örökérvényű nyelvkincsek, u. m. versek, emlékkersek közmondások, szólamók, találos mesék, stb. fűszerezik a tanmenetet úgy, hogy a nyelvtanítás nem lesz többé réme a gyermekeknek.

A feladatok megállapításánál szerző mellőzte az eddig divott grammatizáló feladatokat; az ismertetett anyagot feldolgozta beszéd-, helyesírási- és fogalmazási gyakorlatokban, úgy intézkedvén, hogy a gyermek mindig teremtsen, azaz fogalmazzon.

Az itt felsoroltakat érvényesíti szerző mind a négy kötetben.

De lássunk innen-onnan részleteket!

A II. osztály anyagát a helyes beszédhez és helyes íráshoz szükséges előgyakorlatokkal kezdi. Ilyenek: a tárgyak nevei, helye és száma. Az egyes és többes-szám fogalma. A tárgyak anyaga. A tárgyak részei. Az emberek nevei. Az állatok nevei. A szótagok, hangok és betűk. Az írásjelek vagy szünetjelek. A szavak rövidítése.

Hogy példát említsek, a hangok és betűknél ilyen szavakban gyakorolja magát a gyermek: bor — por, hold — holt, fog — fok, seb — zseb, bab — báb, kar — kár, dél — tél, stb.

A kettős mássalhangzóknál ilyenekben: új — ujj, ál — áll, agg — ág, retek — retteg, róka — rokka, — aztán: adja — atya, megy — meggy, menj — menny, stb.

S csak ezek után tér át a mondat fogalmára, ennek alkotására. E

ezélna felhasználna egy hatsoros kis leírást, mely csupa tőmondatból van összetéve.

Ezután áttér a cselekvésre és milyenségre Mikor mindezt jól begyakorolta, csak akkor ismeri meg a gyermek a mondat két főrészt.

Ezt követi egy kis leírás, elbeszélés, egy mese versben, egy mese, prózában, egy adoma, közmondások, szólásmódok, találós kérdések, szójátékok, tréfás közmondások, végül találós mesék. Mind olyan könnyű dolgok, melyeket a 7—8 éves gyermek elméje könnyen, mulatva megemészt.

Az utolsó rész a beszédrészekkel foglalkozik. Ezekhez hasonlóan szövi tovább a szerző a fonalat a következő osztályokban is

A III. osztály anyagát a szabad előadás gyakorlásával kezdi. Ezt követik: a szótagolás, a magán- és mássalhangzók, a szavak jelentése, a fogalmak rendszerbe foglalása. Ezeket követi: Az egyszerű mondat Alany és állítmány. Egyes és többes-szám. A beszédrészek. A II. rész bővített mondattal, a III. pedig az összevont mondattal foglalkozik. Végül kis leírások, elbeszélések és levélkéik fejezik be az anyagot

A IV. osztályban az egyszerű és bővített mondatot, az összevont és összetett mondatot tárgyalja. A következő rész a gondolatok összehangolásával és az önálló fogalmazással foglalkozik.

A beszéd gyakorlására ilyen példákat használ: Luddá tették. (Bolonddá tartották.) Farkas-szemét néztek. (Merően egymás szemébe néztek.) Csütörtököt mondott a puskája. (Rosszul sikerült a dolog.) Kimutatta foga fehérét. (Elárulta magát.)

Tollba-mondásra ilyen mondatokat nyújt:

Észszel indulj, okkal járj. (Km.) Veszszen inkább életed, mint becsületed. (Km.) Válassz a legjavából. Isten áraszsz dicsőséget hazánkra! Ne virrasz a könyv mellett reggelig! Ereszsz anyám engem is el szép vitézek seregeivel. (Tóth Kálmán.)

Az összetett mondatokat ilyen példákban gyakorolja:

Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörűségesen ragyog.

(Petőfi Sándor.)

Nagy az, ki a hazát nagygyá teszi.

(Vörösmarty Mihály.)

Igaz magyar csak úgy vagyok,

Ha hazámhoz hí maradok.

(Magyar polgár.)

Szülő anyám, te szép Magyarországnak,

Hogy ne lennének holtig igaz hozzád.

(Arany János.)

Végórája ütött ott a boldogságnak,

Hol tanyát adnak a viszálykodásnak.

(Közmondás.)

Nem telik-e meg örömmel a hallgató lelke ilyenek hallatára?! Hiszen eddig egyebe sem hallottunk, mint: A kutya ugat. A tábla fekete. A fa zöld, stb.

Nem hiába jelentette ilyenek után az egyszeri iskolaszéki tag a vizsgálat eredményéről, hogy ő semmi haladást nem tapasztalt a magyar nyelv tanításában, mert tavaly is kutya volt az alany és ugat az állítmány, az idén megint csak kutya az alany és ugat az állítmány. Tehát nincs

haladás. Ha az eddigi kerékvágásban haladunk, bizony igazat kell adnunk az illetőnek.

De menjünk tovább.

Az V. osztály anyaga: A beszéd. (A szabad előadás gyakorlása.) Kibővítése az eddig tanultaknak. Régi magyar családnevek. Az iker- és az összetett szavak. Szójátékok és tréfás közmondások. Szörövidítések. Az önálló fogalmazás. Az irodalmi és a tájnyelv. A versnek prózába áttétele. A fogalmazás, a fogalmazvány, a vázlat, a gondolatrend. A leírás és összehasonlítás. Az elbeszélés. A levél. Polgári ügyiratok.

A VI. osztály anyaga: A beszéd. (A szabad előadás gyakorlása.) Rokonhangzású, rokonértelmű és többértelmű szavak. A szörend. A hangsúly. A szóvonzat. Hibás szólások. Helyes magyarságok. Képes kifejezések. A gondolatok átalakítása. A versnek prózába áttétele. A leírás. Az összehasonlítás. Az elbeszélés. A levél. Polgári ügyiratok. Példák a hibás szólásokra: Rosszul nézel ki. Készre csinálta a munkát. Nagy sétát csináltam. Kérni hagyja magát. Hidegem van. stb. stb. Ezek helyett így: Rossz színben vagy. Elkészítette a munkát. Nagy sétát tettem. Kéreti magát. Fázom.

Képes kifejezések: A természet téli ruhája (a hó), a hegy leve (a bor), az idő foga (a mulandóság), a rét szőnyege (a virágok), az élet tavasza (az ifjúság), az élet tele (a vénség), az állatok királya (az oroszlán), a virágok királynője (a rózsza), a lélek tükre (a szem).

Csak nagyon szűk keretben mutattam be a képet, mely szemem elé tárult ezen érdekes és nyelvtanításunkra nézve értékes kis kézikönyvnek átolvasásánál, de egyszersmind elém tárult a nyelvtanítás jövője is, hallani vélem az eddigi grammatizálás halotti énekét, s helvette felzengeni a tősgyökeres, zamatos, szép magyar beszédet, melynek elsajátítására alkalmasabb kézikönyvet az Almásyénál nem produkált szerző

Aki azokat átolvassa, velem együtt azon tapasztalatra jut, hogy sokat kutatott, olvasott és tanult a szerző, míg művét létrehozta. Nem gyári munka ez; hanem sok évi fáradság gyümölcse.

Hogy értékes és figyelmet gerjesztő mű, azt eléggé bizonyítja már az a körülmény is, hogy Ungvárott Buday Aladár „A magyar nyelvtanítás helyes módszerének megállapítása” című tételről értekezvén, bemutatta Almásy könyveit s azokat a legmelegebben ajánlotta a tanítótestület figyelmébe. A gyűlés pedig elhatározta, hogy a grammatizáló rendszernek az iskolákból való teljes kizárása ügyében országos mozgalmat indít. Erre sem volna szükség (hiszen a mozgalmak végét rendszeren nem lehet bevárni), ha Almásy könyveit minden ügybuzgó magyar tanító figyelmére méltatná. Nem azt mondom, hogy érdemesek a partolásra, de ki merem mondani, hogy kötelességünk ezt megtenni, még pedig nyelvünk érdekében.

Bámulatos, hogy a vidéken már széles körben ismerik e könyveket s az ország szívében ügyszólván elvesznek a többi közt. Azért első sorban fővárosi kartársaim figyelmébe ajánlom azokat, mert — ha jól tudom a jelen tanév végén járják le magukat az eddig használatban levők s a jövőre nézve gondoskodnunk kell jobbakról. Kívánatos, hogy a személyes érdekek az ügy érdeke mellett háttérbe szoruljanak s a „Győzőn a jobb” elve jusson érvényre.

Velösy Lipót.

Kimutatása

azon adakozásoknak, melyek a létesítendő orsz. tanítói központi iroda céljaira be-
folytak:

Dobos János, Martonvásár, egy általa rendezett gyermek-előadás jövedelméből Koncsek L. révén	2.—
Az „Aradvidéki tanítóegylet“ 1895-re megszavazott összege	20.—
A „Sárosmegyei ált. tanitegyes.“ Fleischmann Mór által	5.—
A „Délmagyarországi tanítóegylet“ 1894. évi járuléka Ertl József ig. által	35.—
A „Torda-Aranyosmegyei tanítótestülettől“ Bölöni István által Somlyay révén	5.—
A lapunk ez évi 4-ik számában kimutatott összeg	1685.85
Összesen	1752.85

Budapesten, 1895. április 13-án.

Kurz Sámuel,

az „Orsz. Bizottság“ pénztárosa.

I R O D A L O M.

A Magyar Mese- és Mondavilág ezimű nagy mesekönyv második kötetéből a közoktatási miniszterium éppúgy, mint annak idején az első kötetből, 200 példányt vett meg az állami iskolákban való kiosztás végett. Egyben a miniszter úgy nemzeti, mint pædagogiai szempontból különösen kiemelve e könyv értékét, az összes iskoláknak melegen ajánlotta. Az egyelőre öt kötetre tervezett millenárius vállalatnak pár hét múlva megjelenik már a harmadik kötete is. Most kaptuk ugyanis a 25—28. füzetet s így a harmadik kötetből még csak két füzet hiányzik. Egy-egy füzet ára 25 kr., egy köteté 3 frt. Az első füzetből kezdve még mindig meg lehet rendelni a kiadó Athenaeumnál és minden könyvkereskedőnél s tíz füzetenként 2 frt 50 krajczárral elő is lehet fizetni, mely esetben a kiadó viseli a postaköltséget.

„Magyar Kisdnednevelés és Népoktatás“ ezimmel f. é. május 1-jén Eperjesen Láng Mihály és Peres Sándor szerkesztésében új tanügyi lap fog megindulni, mely főképen a magyar beszéd terjesztését, az ovodai és népiskolai nevelés közötti összhangzat megteremtését, továbbá a nemzeti nevelés és oktatás anyagának egybegyűjtését fogja feladatának tartani. A lap elve lesz: vallásosságtól, béke- és egyetértéstől áthatott nemzeti szellem. Előfizetési ára 3 frt lesz, mely Kósch Arpád nyomdatulajdonoshoz (Eperjesre) küldendő.

Y E G Y E S E K.

— **Értesítés.** A budapesti székesfőv. kir. tanfelügyelői hivatal f. évi május hó 1-én jelenlegi (VIII. József-körút 50. sz.) helyiségéből: VIII. ker. Pál-utca 4. sz. III. emeletére helyeztetik át.

— **A Bpesti Tanítótestület igazgatótanácsa** f. é. április hó 27-én (szombaton) d. u. 5 órakor a IV. ker. gróf Károlyi-utcai iskolában igen fontos ügyben ülést tart, melyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak.

— **A Népknevelők Budapesti Egyesületének** társadalmi szakosztálya f. hó 27-én d. u. 6 órakor fontos ülést tart a gróf Károlyi-u. iskola egyesületi helyiségében, melyre az egyesületnek úgy férfi- mint nő tagjait tisztelettel meghívja az elnökség.

— **Meghívó.** A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának igazgató-tanácsa f. é. ápril hó 30-án (kedden) d. u. 5 és fél órakor a IV. ker. gróf Károlyi-utcai iskolában rendes ülést tart, melyre úgy az igazg. tanács tagjait, mint az érdeklődő tanfőfiakat és tanügybarátokat tisztelettel meghívjuk. — **Tárgyak:** 1. Intézkedés a tavaszi gyűlésen hozott határozatok ügyében. — 2. Az Aradon tartandó nyári nagy-gyűlés előkészítése. — 3. Indítványok. —

Budapest, 1895. évi ápril hó 21-én. — **Somlyay József**, h. elnök. **Böngérfi János**, h. titkár.

— **Pályázat tanári és tanítói állásokra.** Az ujonnan szervezett és az üresedésben levő tanári és tanítói állásokra a tanács már kiírta a pályázatot. (Legközelebb közöljük.) A pályázati határidő május 20-ika. A kérvényeket addig a fővárosi tanáchoz kell benyújtani. Betöltendő lesz: két polgári iskolai igazgató, 13 polgári iskolai tanári, öt elemi iskolai igazgatói, 30—35 tanítói és tanítónői s ugyanannyi segédtanítói és segédtanítónői állás. Az állásokat csak akkor töltik be, ha az új állások szervezésére vonatkozó közgyűlési határozatot a belügyminiszter jóváhagyja.

— **A Magyar Tanítók Kaszinója megalakult!** F. hó 20-án tartotta meg az alakuló közgyűlését az új városháza dísztermében. A tanácskozást Csiky Kálmán egyetemi tanár vezette, a ki ismertette az új intézmény célját. Nem egyéb az, mint hogy a tanítóságnak legyen központi találkozó helye, a hol a saját érdekeit érintő ügyeket folytonos evidenciában tarthassa s előbbre vihesse. További cél az is, hogy az iskolaszékek tagjai s az intelligens polgárok állandó kapcsolatba hozassanak a tanítósággal. De a legfőbb ideális cél az, hogy ez a kaszinó a haza összes tanítóságának szellemi központja legyen. A kezdő lépéseken túl haladván, a jelek azt mutatják, hogy a siker nem fog elmaradni s a tanítóság legnagyobb része csatlakozni fog a mozgalomhoz. Dr. Verédy Károly, mint az állami felügyelet s Rózsavölgyi Gyula, mint a főváros közoktatásügyi osztályának vezetője szintén belépett a tagok sorába. Remélhető tehát, hogy a kaszinóhoz esatolt várakozások be fognak teljesedni. Az elnök ezután elrendeli a szavazást az igazgatóságra s az igazgató-tanácsra. A míg a szavazás folyt, Senyei Ferenc tett jelentést az intéző-bizottság részéről, az intézet állapotáról, a melyből az ünök ki, hogy eddigelé 448 tag jelentkezett s a helyiség a kerepesi-ut és József-körut sarkán levő ház első emeletén lesz. Jelenti továbbá, hogy az alapszabályokat felterjesztették a belügyminiszterhez. Az ellenőrző bizottság jelentése szerint a bevétel 1212 frt 50 kr. volt, a kiadás pedig 347 frt 84 kr. s így a maradvány 864 frt 66 kr. A költségelőirányzat 4800 forint bevétellel szemben 4565 frt kiadást mutat. Végül megválasztották az igazgatókat és az igazgató-tanácsot. A választás eredményéről lapunk zártáig nem kaptunk értesítést.

— **Jubiláris közgyűlést** tart a budai Tanító-egylet f. é. június hó első napjaiban 25 esztendő s tennállása alkalmából. Hogy e tervezet diszgyűlés minél látogatottabb s így minél fényesebb legyen: Kívánatos, hogy a székesfőv. tanítótestületek a szokásos majálisi szünnapot e jubiláris közgyűlés napjára állapítsák meg. Ez ügyben az egyesület elnöksége átiratot fog intézni a tanítótestületekhez.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatási miniszter az országos tanzermuzeum állandó bizottságába körünyből Garay Antal és Velösy Lipót kartársakat nevezte ki. E hírt annál nagyobb örömmel regisztráljuk, mert eddig a nevezett bizottságban a népiskola nem volt képviselve. Jelenlegi miniszterünk e kinevezéssel csak azt bizonyítja, hogy nem követi egyik boldogult elődének azt az elvét, mely szerint: „Minden világosság felülről jön.”

— **Kevés a tanító-árva.** Debreczenben fölépítették a szép tanítói országos árvaházat, de kevés lesz a lakója. A kultuszminiszter leiratot intézet a város hatóságához s ebben megemlíti, hogy a debreczeni országos tanítói árvaházba olyan csekély a jelentkezők száma, hogy a felvétel jogosultságát kénytelen kiterjeszteni. A debreczeni tanítói árvaházba tehát ezentul felárvákat is fölvesznek.

— **A hazai tanítóság köszönete.** Őszinte örömeink nyilvánítása mellett határozta el a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának f. é. ápril hó 11-én tartott közgyűlése, hogy a főváros tanácsának és közönségének azon nemes áldozatkészségeért, melyvel tanítóinak fizetését kedvező módon rendezte, valamint a belügyminiszternek e rendezés körül tanúsított jóakarataért hálás köszönetét nyilvánítja. E határozatból kifolyólag az orsz. bizottság elnöksége a köszönő iratot illetékes helyökre már el is juttatta. — A főváros tanácsához intézett köszönetet jónak látjuk e helyen is közzétenni. Az irat így szól: Tekintetes Tanács! A Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága nagy örömmel értesült ama tényről, hogy Budapest székesfőváros közönsége tanítóinak anyagi javadalmazását igá méltányosan rendezte. — Szeretett fővárosunk e szép tényével ujabban is igazolta, hogy a nemzeti népnevelésügy javát szíven viseli hogy a tanítók hangyazolta, hogy a nemzeti népnevelésügy javát szíven viseli hogy a tanítók hangyazolta munkáját elismerésének buzdító erejével segíti s hogy valóban példát mutattva jár edes hazánk iskolafenntartói előtt. — A fizetés-rendezés nehéz munkájából a Tekintetes Tanácsot bizonyára kiváló rész illette. — Fogadja szívesen nemes és

sikeres munkálkodásáért, a tanítók iránt tanúsított jóakarataért, a Tekintetes Tanács a hazai tanítók orsz. bizottságának hálás köszönetét. — A legmélyebb tisztelettel kérjük továbbá a Tekintetes Tanácsot: kegyeskedjék hálás köszönetünket bejelenteni székes fővárosunk érdemeiben gazdag közönségének is amaz áldozatkészségeért, melylyel népoktatás-ügyét a művelt nyugat színvonalára emeli s melylyel megmutatja útját a hazai népnevelésügy föllendítésének. — Hálás köszönetünk ismétlése mellett maradunk Budapesten, 1895. évi ápril hó 11-én tartott gyűlésünkben — a Tekintetes Tanácsnak a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága nevében — alázatos szolgálói: **S o m l y a y József**, h. elnök, **B ö n g é r f i János**, h. titkár.

— **Felhívom** egyesületünk tisztelt tagjainak becses figyelmét az egyesületi helyiségünkben kifüggesztett aquarellekre, melyek **Niklay János** fotografus és festőművész (lakik VIII. Mária-t. 56. sz. a.) esetje alól kerültek ki. **Niklay úr** a f. v. tanítóságnak rendkívüli kedvezményeket nyújt. **Schäffer Sándor**.

— **Fürdői kedvezmények.** **1.** A Mária Dorottya-egyesület tanítónő és nevelőnő tagjai részére **Szent László** fürdőben augusztus hónapra egy II. osztályú szobának és a fürdőnek ingyen használatát kapta; ezenkívül 3 tanítónő vagy nevelőnő ingyenes fürdőt használhat. — **2.** **Pöstyén** fürdőben az egyesületnek 3 tagja kap az egész időnyre a fürdők árából 50% engedményt azon feltétellel, hogy a lakás mindenkor a fürdői főberlet lakó házaiban veendő fel. — **3.** **Buziás** fürdőben május 15-től június 30-ig a szoba és fürdő árából 30% engedményt, a zene és gyógydíjnak pedig III. osztályát fizetik az egyesület tagjai. — **4.** A **budai Erzsébet sósfürdő**ben az egyesületnek tanítónő tagjai minden bérletjegnél 2 azaz kettő forint engedményt kapnak. — **5.** **Koritnicza** fürdőben az egyesületnek egy tanítónő tagja kap félárú lakást, ingyen fürdőt, zene- és gyógydíj elengedést. — **6.** **Feketehegy** fürdőben az egyesületnek egy tagja június augusztus és szeptember hónapban az összes költségek azaz ellátás, lakás, fürdők gyógy és zenedi felét fizeti. — **7.** A Mária Dorottya-egyesületnek tanítónő és nevelőnő tagjai **Csiktusnád** fürdőben zene és gyógydíj elengedést kapnak. — **8.** **Gyertyánliget** fürdőben az egyesületnek 2 tanítónő vagy nevelőnő tagja az elő és utóidényben a lakás árából 50% engedményt, a főidényben 20% engedményt kap. Ingyenes meleg vasas ásvány fürdőket, ingyenes gyógykezelést, a zene és gyógydíj teljes elengedést és a hidegvíz gyógyintézetben is 50% engedményt élvez. — **9.** **Trencsén Tepliec** fürdőben augusztus és szeptember hónapban az egyesület egy tanítónő tagja kap ingyen fürdőt és ingyen szobát a „Garni” szállóban. — **10.** **Stubnya** fürdőben az egyesületnek tanítónő tagjai és azoknak családtagjai a gyógy és zenedi alól felmentetnek. — **11.** **Hévíz** fürdőben az egyesületnek 2 vagyontalan tanítónő tagja kap 3—3 hétre teljes fürdődíj és gyógydíj mentességet. — A kedvezményeket elnyerni óhajtó egyesületi tagok bélyegtelen kérvényeiket az egyesület elnökségéhez czimezve Budapestre, IX. ker. Pipa-utca 33. sz. alá szíveskedjenek mielőbb beküldeni.

— **Halálozás.** **Kundrát János** szf. v. tanító f. hó 23-án életének 45-ik évében rövid szenvedés után elhalálozott. Tevékeny munkásság volt egész élete s az iskola benne egy valóban értelmes, képzett s törekvő erőt vesztett. Özvegyet és 3 kiskorú árva hagyott maga után. Áldott legyen köztünk emlékezte s könnyű a hant, mely porait takarja!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. S. Gólniczbánya. Csodálom, hogy akkori kérdéseimre csak most kapom válaszáat. A kép alkalmilag meg fog küldetni. — **J. M. Brassó.** Intézkedtem, hogy a kívánt naplók jutányos áron megküldessenek b. czimére. — **B. L. Marosvásárhely.** Küldeményét fel fogom használni. — **L. M. Eperjes.** Annyi volt a közlendőm erre a számra, hogy b. küldeményeit rövid kivonatban adhattam csak. — **P. J. Arad, V. A. Szolnok.** A reklamált számokat megküldettem. — **B. Gy. Német-Lipcse.** Magántanulóként beiratkozni nem kötelek, de nyilvános vizsgálatot tenni igenis. A kért számok nincsenek kezeimnél. — **M. E. Szatmár.** A tudósítás lapunk zárta után érkezett. — **H. M. Nagy-Borosnyó.** A kívánt számok legközelebb megküldetnek. — **D. D. né. Bpest.** B. kívánságának eleget tettem. Az érdemes dolgozatot a jövő számban adom. — **S. F. Bpest.** Kérem szíves nyilatkozatát arra nézve, hogy a kérdéses szedést megőriztessem-e továbbra is! — **Cs. Gy. Bpest.** Értesítését köszönöm. A „választ” várom. — **S. K. Bpest.** Jönni fog, a mikor terem engedni; habár van benne egy állítás, mely nekem sehogyan sem tetszik.